



Bijeenkomst beweiding en weidevogels 11 mei Wyls

Op 11 mei 2023 kwamen we met 32 medewerkers van agrarische collectieven, terreinbeherende organisaties (TBO's), vrijwilligers vogelwachten en boeren bijeen om te praten over de rol van beweiding in het weidevogelbeheer. Voor deze bijeenkomst waren we te gast op het melkveebedrijf van de familie Meindertsma in Wyls. De familie heeft een grote passie voor weidevogels en het weidevogelbeheer vormt een integraal onderdeel van hun bedrijfsvoering. Naast percelen met rustperiode, plasdras, kuikenstroken, proberen ze zoveel mogelijk gebruik te maken van weidegang door dag en nacht te weiden, mits het weer het toelaat. Het weidevogelbeheer voeren ze uit in samenwerking met het agrarisch collectief Noardlike Fryske Wâlden. Voor meer informatie over dit bedrijf, lees het interview met Hessel Meindertsma via:

<https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/in-de-buurt/boerenlandvogelboer/boer-details/hessel-meindertsma>

Voor meer informatie over het weidevogelbeheer binnen het collectief Noardlike Fryske Wâlden, zie hier de presentatie van Henk Oud daarover.

Weidevogels en weidegang – vanuit het project Vogels en Voorspoed. Nyncke Hoekstra

Bekijk hierbij de presentatie van Nyncke Hoekstra

De eerste spreker van de dag was Nyncke Hoekstra, onderzoeker Grasland & Biodiversiteit bij het Louis Bolk Instituut. Voor het project Vogels en Voorspoed heeft zij samen met Anne Jansma (Agrego Advies) onderzoek gedaan naar de relatie tussen beweiding en weidevogels. Hierbij is gekeken naar het effect van beweiding op de randvoorwaarden: structuur, rust en voedsel. Daarnaast is een poging gedaan om interactie tussen beweiding en weidevogelgezinnen in kaart te brengen.

Uit het onderzoek blijkt dat beweiding een belangrijke component is in het weidevogelbeheer. Beweiding kan zorgen voor een afwisselende grasstructuur, waardoor kuikens gemakkelijk voedsel kunnen zoeken maar ook voldoende dekking hebben in grasbossen. De structuurverschillen in grasland zijn echter wel afhankelijk van de groeisnelheid van het gras en de intensiteit van de beweiding. Te intensieve of te extensieve beweiding leidt tot minder structuurverschil.

Beweiding tijdens de nestfase vormt een risico, omdat het voor verstoring en vertrapping kan zorgen. Echter leidt beweiding in het algemeen tot veel minder verstoring dan maaien. Bovendien worden bij het maaien meer predatoren aangetrokken dan bij beweiding. Eventueel kan er bij beweiding gebruik worden gemaakt van nestbeschermers. Een andere mogelijkheid is om delen van het perceel met veel nesten geheel af te rasteren. Hessel Meindertsma geeft als tip mee om naast de 'echte' nestbeschermers ook een aantal dummies te plaatsen. Ofwel, een aantal nestbeschermers te plaatsen op willekeurige plekken in het perceel om vliegende predatoren te misleiden. Bovendien geeft hij aan om bij grutto- en tureluursnesten de nestbeschermers niet gelijk over het nest heen te plaatsen, maar eerst een paar meter van het nest te zetten en dan later pas boven het nest te plaatsen. Deze soorten zijn gevoeliger voor verstoring en krijgen zo de tijd om te wennen aan de nestbeschermers.

Het onderzoek vond geen positief effect van beweiding op de beschikbaarheid van grote insecten naar voren. In kruidenrijk grasland werden de meeste grote insecten gevonden. Beweide grasland telde minder insecten, wat mogelijk verklaard kan worden door een gemiddeld lagere grashoogte en minder bloeiende kruiden. Het effect van mestflaten was moeilijk te meten met de gebruikte methodes. De verwachting is dat juist die mestflaten een belangrijke aantrekkingskracht hebben op



insecten, die vervolgens als voedsel dienen voor kuikens. De effecten van beweiding op het bodemleven is niet meegenomen. Bodembewonende ongewervelden, zoals insecten, emelten en wormen zijn voor oudere kuikens een bron van voedsel en deze dieren profiteren mogelijk van weidegang.

In de praktijk wordt gezien dat kuikens grasland verlaten wanneer het te dicht wordt. Hoog gras hoeft geen probleem te zijn zolang het niet te dicht is en kuikens er nog steeds doorheen kunnen lopen. Een deelnemer merkt op dat zij het kunnen zien van je voeten als vuistregel gebruiken voor goed doorwaadbaar kuikenland. Variatie tussen percelen en binnen een perceel is van grote waarde, zodat de vogelgezinnen zich kunnen bewegen in het gebied en zo zelf de plekken kunnen uitkiezen die geschikt zijn.

Tijdens dit project is in de verschillende gebieden de samenwerking opgezocht tussen melkveehouders, beheer/mozaïekregisseurs van agrarische collectieven, nazorgers en weidecoaches. Uit die gesprekken bleek dat met name weidecoaches en beheer/mozaïekregisseurs nog veel van elkaar kunnen leren om zo het weidevogelbeheer beter inpasbaar te maken in de bedrijfsvoering. Beweiding als vorm van weidevogelbeheer kan de inpasbaarheid zeker verhogen, al is het soms lastig om te gaan beweiden op percelen die ver van de stal liggen.

Op dit moment bestaan er binnen het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) twee beheerpakketten met beweiding: extensief beweiden en voorweiden met rustperiode. Er zijn grote verschillen per gebied in hoeverre het pakket extensief beweiden wordt gebruikt door veehouders. Een aantal collectieven geven aan dat de maximum van 3 grootvee-eenheden (GVE) per hectare voor veel melkveehouders niet werkbaar is en de vergoeding als niet aantrekkelijk wordt beschouwd.. Daarnaast leidt het beheerpakket niet altijd tot het gewenste effect. Zeker in voedselrijke, hoogproductieve graslanden is de beweiding te extensief om te zorgen voor een gevarieerde grasstructuur. Terreinbeherende organisaties lichten toe dat op extensieve percelen extensieve beweiding wel werkt. Een ander collectief geeft aan dat de boeren in hun werkgebied wel veel gebruikmaken van dit pakket voor jongvee, droge koeien of zoogkoeien. Voor alle pakketten is het belangrijk om dit te combineren met een lagere bemesting omdat anders het gewas te snel terug groeit na beweiding. Schoonmaaien is namelijk niet bevorderlijk voor de vogels omdat het dekking wegneemt.

Over het algemeen is een sterkte wens voor meer flexibiliteit in de beweidingspakketten. Beweiding tin dienst van weidevogels is maatwerk, het verschilt sterk per jaar en per boer wat er mogelijk is. Daarom is meer flexibiliteit in data en GVE per hectare nodig om ook in voedselrijke, productieve percelen geschikt kuikenhabitat te creëren. Vanuit het project Vogels en Voorspoed worden twee nieuwe pakketten aanbevolen; doorweiden en uitgesteld weiden. Bekijk de presentatie voor meer details hierover.

Bekijk hier het rapport van het project Vogels en Voorspoed:

<https://boerenlandvogels.info/zoeken/resultaat/beweiding-en-weidevogelbeheer-:-bevindingen-en-aanbevelingen-vanuit-project-vogels-en-voorspoed-frysla%CC%82n?id=1058230>

En de bijbehorende factsheet: <https://louisbolk.nl/sites/default/files/publication/pdf/factsheet-beweiding-en-weidevogelbeheer.pdf>

Discussie onder leiding van Bernard de Jong van Vogelbescherming Nederland

Bekijk hierbij de presentatie van Bernard de Jong



Na de presentatie van Nyncke zijn we met elkaar in discussie gegaan over het effect van beweiding op weidevogels. Bernard nam ons mee in de bevindingen uit eerdere onderzoeken en besprak daarna een aantal discussievragen. Tot op heden is er nog geen gemakkelijke methode gevonden om de impact van beweiding op weidevogels aan te tonen. Dit komt waarschijnlijk doordat veel verschillende factoren effect hebben op het gedrag van weidevogelgezinnen. Denk aan het voedsel voor de volwassen vogels, voor de kuikens, beschutting etc. Ook blijven alarmtellingen een momentopname dus is dit niet de meest geschikte methode om het gedrag van de weidevogelgezinnen te meten. Het werken met zenders kan hierbij een suggestie zijn om het gedrag van weidevogelgezinnen beter in kaart te brengen.

Uit eerdere onderzoeken blijkt dat met name gezinnen van kievit, scholekster en tureluur gebruikmaken van beweidde percelen. Grutto's hebben daarentegen een grote voorkeur voor hogere kruidenrijke vegetatie. Vooral kieviten hebben ook behoefte aan slijkige randjes voor het vinden van voedsel. Het behouden van zowel de grutto, tureluur, kievit als scholekster is belangrijk omdat de vogels elkaar helpen met het verdedigen van hun nesten en kuikens tegen predatoren. Dit vraagt om variatie zowel binnen het gebied (kruidenrijk grasland, beweid grasland, bouwland) als binnen een perceel (bijv. met greppelplasdassen). Zo hebben de vogels ruimte om geschikte plekken te vinden.. Hierbij wordt in de praktijk gezien dat de weidevogelgezinnen zich veel verplaatsen. Kieviten verplaatsen zich juist heel weinig het habitat voor kuikens optimaal is

Uit het satellietonderzoek van onder andere Tim Visser blijkt dat weidevogels niet vaak te vinden zijn in intensief grasland met een hoge groei-index. Het verschrallen van graslanden is daarom een grote uitdaging waar ook onderzoek naar gedaan wordt. Zo wordt in het project 'Optimalisatie kruidenrijk grasland' de kwaliteit van kruidenrijk grasland ten behoeve van weidevogelbeheer onderzocht. Hierbij wordt o.a. op kleigrond gemeten waar de gewasdictheid altijd relatief hoger is het ontwikkelen van kruidenrijk grasland een uitdaging. Extensief kruidenrijk grasland bestaande uit inheemse grassen en kruiden en het inzaaien hiervan kost veel geld omdat dit zaad weinig beschikbaar is. Het spontaan op laten komen van kruiden is hierom beter. Verschraling is hierbij nodig. In de praktijk spelen veel zorgen rondom predatie en veel collectieven zien graag een versoepeling van de wetgeving omtrent het beheren van predatoren.